

Mededelingsblad van de Vlaamse Bosbouwvereniging

Geraardsbergse steenweg 267

9231 Gontrode

De Boskrant

juli - augustus

1988

2-maandelijks tijdschrift

18 jg. - nr. 4

ISSN 0773 137X

Mededellingsblad van de Vlaamse Bosbouwvereniging
Geraardsbergse steenweg 267
9231 Gontrode

De Boskrant

juli-augustus 1988

ISSN 0773 137x

2-maandelijkse tijdschrift
16de jg. nr. 4

REDACTIERAAD :

Coppens, H.
De Bruycker, P.
De Schuyter, J.
De Wulf, R.
Dua, V.
Geidhof, P.
Just, N.
Martens, Ph.
Meuleman, B.
Mys, B.
Plooye, D.
Roelants, M.
Roelofs, P.
Van Bogaert, E.
Van Den Bilt, V.
Van Haeren, R.
Van Miegroet, M.
Van Slycken, J.
Vitse, Th.
Wambeko, Ch.

EINDREDAKTIE

Dua, V.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER :

Just, N.

V.B.V.
Geraardsbergse steenweg 267
9231 Gontrode

ABONNERING :

Pers.abonnement 350,-
Studenten 200,-
te storten op
P.C. 000-1027867-55

inhoud

Redaktioneel	1
Omvorming van het Kempisch bos door een gerichte bosverjonging	2
1ste Week van Oktober	7
Beleid :	
Op weg naar een bosbouw-gegevensbank	9
Uit de Provincie :	
Het Rodebos en de vallei van de Laan	11
Ontbossing in West-Vlaanderen	13
Uit de Vereniging :	
Verslag van de Raad van Bestuur van de Vlaamse Bosbouwvereniging - 6 juni 1988	14
Buitenland :	
Suriname	16
Buitenland kort	21
Boekenuis	22
Vijfde Groenkongres	23
Info	24

redaktioneel

De boer, hij ploegde voort ...

Op 27 juli werd met de nodige aandacht het nieuws via de media de wereld ingetuimd : de Staatssecretaris van Landbouw wist te vertellen dat, tengevolge van een E.G.-bepaling, de boeren de kans krijgen een deel van hun akkers braak te laten liggen in ruil voor een premie, schommelend tussen 8 000,- en 20 000,- /ha, per ha.

Deze maatregel zou moeten zorgen voor een (gedeeltelijke) oplossing voor de problematiek van de landbouwoverschotten. België loopt zeker niet warm voor deze maatregel en dit bericht werd dan ook met de nodige voorzichtigheid en zuighoudendheid becommentarieerd. De landbouwmiddelen zien immers niet graag dat aan hun territoriale macht op één of andere manier getraaid wordt.

Wat echter nog minder in het licht werd gezet, wat zelfs dood werd gewege, is het feit dat deze maatregel ook geldt wanneer boeren hun akkers bebossen. Dus ook voor omachakeling van landbouw naar bosbouw kan dezelfde premie bekomen worden.

Weer zelfs, deze E.G.-verordening n° 777/85 zet de lidstaten aan tot het verkopen van een supplementaire beplantingspremie, waarbij het deel van de akers dat overblijft na de subsidie door de Commissie wordt toegestaan. En dit alles om het toenemende houttekort in Europa enigzins op te vangen.

Vanuit de bosbouwmiddelen wordt zelfs steeds met verdoelde gevoelens op deze nieuwe bebouwingstimulansen gereageerd. Enerzijds is er de vrees voor de toename van kleine versnipperde percelen, bosbouw, begrensd met vooral economisch gerichte boomsoorten. Anderzijds is er de vorm van bosuitbreiding, maar dan welkom en is gelijk welke bosbeplanting ecologisch interessante dan een "steriele" landbouwbosbouw.

De privé-beslissingen zien (verocht) de tijd rijp om op deze snel-trein te springen : het klimaat lijkt gunstig om nog eens aan te dringen bij de Vlaamse overheid om een subsidiesysteem in te voeren, zoals dit trouwens in alle overige E.G.-landen onder één of andere vorm aanwezig is.

Maar het lijkt erop dat de losgekomen discussies binnen de bosbouwwereld niet langer 'to the point' zijn : in de landbouw heeft men dit onderwerp lakoniek terzijde geschoven. Meer ruimte voor bos ? Ja, maar niet op onze akkers !

Namens de redactieraad,

V. DUA

De Boskrant

juli-augustus 1988

ISSN 0773 137X

2-maandelijkse tijdschrift
18de jg. nr. 4

REDACTIERAAD :

Coppens, H.
De Bruycker, P.
De Schuyter, J.
De Wulf, R.
Dua, V.
Gelhof, P.
Lust, N.
Maertens, Ph.
Meuleman, B.
Mys, B.
Plouvier, D.
Roekaerts, M.
Roelands, E.
Van Bogaert, E.
Vanden Billaet, V.
Van Haerebe, R.
Van Miegroet, M.
Van Slycken, J.
Vitse, Th.
Wambeke, Ch.

EINDREDAKTIE

Dua, V.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER :

Lust, N.

V.B.V.
Geraardsbergse steenweg 267
9231 Gontrode

ABONNERING :

Pers.abonnement 350,-
Studenten 200,-
te storten op
P.C. 000-1027867-55

inhoud

Redactioneel	1
Ontvorming van het Kempisch bos door een
gerichte bosverjonging	2
1ste Week van Oktober	7
Beleid :	9
Op weg naar een bosbouw-gegevensbank	
Uit de Provincie :	
Het Rodebos en de vallei van de Laan	11
Ontbossing in West-Vlaanderen	13
Uit de Vereniging :	
Verslag van de Raad van Bestuur van de
Vlaamse Bosbouwvereniging - 6 juni 1988	14
Buitenland :	
Suriname	16
Buitenland kort	21
Boeknieuws	22
Vijfde Groenkongres	23
Info	24

redactioneel

De boer, hij ploegde voort ...

Op 27 juli werd met de nodige aandacht het nieuws via de media de wereld ingestuurd : de Staatssekreteraris van Landbouw wist te vertellen dat, tengevolge van een E.G.-bepaling, de boeren de kans krijgen een deel van hun akkers braak te laten liggen in ruil voor een premie, schommelend tussen 8 000,- en 20 000,- fl. per ha.

Deze maatregel zou moeten zorgen voor een (gedeeltelijke) oplossing voor de problematiek van de landbouwoverschotten. België loopt zeker niet warm voor deze maatregel en dit bezicht werd dan ook met de nodige voorzichtigheid en terughoudendheid becommentarieerd. De landbouwmiddelen zien immers niet graag dat aan hun territoriale macht op één of andere manier gebaardeld wordt.

Wat echter nog minder in het licht werd gezet, was zelfs dood werd gewogen, is het feit dat deze maatregel ook geldt wanneer boeren hun akkers bebossen. Dus ook voor omschakeling van landbouw naar bosbouw kan dezelfde premie bekomen worden.

Meer zelfs, deze E.G.-verordening n° 797/85 zet de lidstaten aan het voelen van een supplementaire beplantingspremie, waarbij een deel van de door de overheid betaalde subsidie door de Koninklijke wordt terugbetaald. En dit alles om het toenemende houttekort in Europa enigszins op te vangen.

Vanuit de bosbouwmiddelen wordt zoals steeds met verdeelde gevoelens op deze nieuwe bebossingsstimulansen gereageerd.

Eerstelands en de vrees voor de toename van kleine, versnipperde percelletjes, het gebrek aan kennis met vooral economisch gericht bosmanagement. Anderzijds is elke vorm van bosuitbreiding meer dan welkom en is gelijktijdig een besaaiplanting ekologisch interessanter dan een "steriele" landbouwafluut.

De prieg-bosbegeerders zien (terecht) de tijd rijp om op deze snel-trein te springen : het klimaat lijkt gunstig en nog eens aan te dringen bij de Vlaamse overheid om een subsidiebegroting aan te voeren, zoals dit trouwens in alle overige E.G.-landen onder één of andere vorm aanwezig is.

Maar het lijkt erop dat de losgekomen discussies binnen de bosbouwwereld niet langer 'to the point' zijn : in de landbouw heeft men dit onderwerp alomteerzide terzijde geschoven. Meer nuance voor bos ? Ja, maar niet op onze akkers !

Namens de redactieraad,

V. DIA

—OMVORMING VAN HET KEMPISCH BOS—

— DOOR EEN GERICHTE VERJONGING —

De Kempen worden doorgaans onmiddellijk geassocieerd met bos en heide. Terecht trouwens, met zijn $\pm 60\ 000$ ha bos neemt deze regio meer dan de helft van het totale Vlaamse bos voor haar rekening. De bebossingsindex bedraagt er 16,2 %. Verder treft men er nog een aanzienlijke oppervlakte woeste gronden aan : 35 887 ha wat nog eens 9,6 % van de totale oppervlakte uitmaakt. Hierogder vallen de heideterreinen, waarvan de Kalmboutse heide en de Mechelse heide vervult het bekendst zijn.

EVOLUTIE

Na de ijs tijden kende het gemengd eikenbos een algemene verspreiding. Op de zandgronden trad in eerste instantie de linde op de voorgrond en later, ten gevolge van klimaatveranderingen, de beuk. De verdwijning van de linde in de Kempen en ook de teruggang van de beuk zou aan menselijke ingrepen toe te schrijven zijn. Vanaf het Subatlantisch laat de mens reeds duidelijk zijn invloed gelden : door branden wordt het bos vernietigd en begrazing verhindert de hergroei ervan. Zo ontstaan op de Kempische zandgronden de eerste heideterreinen. Deze terreinen zullen de volgende eeuwen aan belang winnen, omdat een landbouwsysteem tot stand komt waarin de heidevegetatie een belangrijke schakel vormt. De heide doet dienst als gemeenschappelijke weide voor het vee ;

voornamelijk voor schapen, maar later ook voor runderen en paarden. Gedeelten werden afgeplagd om als strooisel gebruikt te worden in de potstal (= schapenstal waarin de mest de ganse winter opgestapeld bleef). In het voorjaar werd het mestrijke mengsel uit de potstallen gebruikt voor de bemesting van de akkers, rond de dorpen gelegen.

Caesar beschrijft de Kempen als een groot heideveld. Kempen is trouwens afgeleid van het Latijnse woord 'campus', wat 'veld' betekent.

Typisch Kempisch dennenbosstand met verjonging.

Maar ook later gebeurden bosontginningen. In de middeleeuwen zijn het vooral de adel en de kloosters die tot 'landname' overgaan. In de 16de eeuw is het bos in de Kempen omzeggens verdwenen, enkele domeinen van kloosters en adellijke families niet te na gesproken, waar het bos bewaard bleef als jachtterrein.

Vanaf de Oostenrijkse periode wordt getracht de ontginning van woeste gronden door beplanting bij middel van wetten en dekreten op te leggen. De bevolking verzette zich hiertegen omdat daardoor hun gemeenschappelijke weiden verdwenen. Ze zorgden er dan ook voor dat menige aanplanting mislukte.

Een wet van 1847, die de gemeenten verplicht woeste gronden ter ontginning te verkopen, leidt een belangrijke bebossingsperiode in.

In het begin van de twintigste eeuw vindt de grootste verandering plaats. Het bebossen met naalddhout ten behoeve van de mijnbouw, maakt zelfs de armste zandgronden rendabel. Dit gebeurt dan ook op grote schaal.

De bosvermietiging heeft ook belangrijke gevolgen gehad op de bodemontwikkeling.

Het verdwijnen van het bos versnelt de van nature reeds sterke uitloging van zandgronden. Onder de verzurende vegetatie (heide en later naalddhout) ontstaat een roodbruine humus- en ijzeraanrijkingshorizont in het bodemprofiel (podzol). Op deze grove kwartaire niveo-eolische zandgronden is het zomersijken-berkenbos als natuurlijk bostype te beschouwen.

Op de plaatsen waar fijnere zandgronden of leemhoudende zandgronden voorkomen, zoals o.a. in de Midden- en Hoge Kempen lost het wintereikenbos het zomereiken-

bos af. Vermoed wordt dat zonder menselijke ingreep het Kempisch bos momenteel zou bestaan uit een beukenbos met zomereiken en wintereiken in mindere mate met linde en berk.

BOSVERJONGING

Regelmatische bosverjonging is de voornaamste voorwaarde om de bosstabiliteit te verzekeren. De Kempische bossen zijn voor het grootste gedeelte als pionierbestanden te beschouwen. Ze zijn door de mens aangeplant op vaak erg gedegradeerde standplaatsen (uitloging, verzuring). Men kan niet verwachten dat dergelijke bostypes zelfregulerend zijn.

De evolutie van de bosverjonging dient daarom regelmatig gevolgd te worden om te kunnen ingrijpen bij stoornissen.

Beleid

De bosverjonging vormt de hefboom van het te voeren bosbeheer. De aard van de bosregeneratie bepaalt immers de samenstelling en het uitzicht van de volgende bosgeneraties.

Van overheidswege wordt een ekologisch gericht bosbeheer voorgestaan, teneinde de bosstabiliteit te maximaliseren.

M.a.w. een gezond ecosysteem met een zij het complex - systeem van wisselwerkingen tussen het fysisch milieu en de aanwezige levensvormen wordt nagestreefd. Dergelijk ecosysteem beschikt over de grootste resistentie tegenover alle mogelijke perturbaties en kan op de meest optimale manier zijn multifunctionaliteit vervullen.

Om het privaat bos in een ruimere beleidsvisie te doen participeren, zullen stuurmaatregelen nodig zijn, zodat zul-

len enkel economische impulsen het parti-
kulier bosbeheer bepalen of zullen zelfs
alle impulsen tot het voeren van een ver-
antwoord beheer wegvallen.

Dit zal zeker de bosstabiliteit en het
bosbehoud niet ten goede komen.

Loofhout - Naalddhout

Naast een grondige terreinkennis, kunnen
korrekte en gedetailleerde statistieken
ons, op ruimere schaal, een idee geven
over de verjongingstoestand van het bos.
Hierbij moet echter vastgesteld worden
dat slechts onvolledige, verouderde en
dan nog grotendeels onbetrouwbare gege-
vens over het bos beschikbaar zijn.
Het loofhout bereikt een dieptepunt rond
de eeuwwisseling. Slechts enkele restan-
ten van het oorspronkelijk loofbos zijn
dan nog aanwezig. Nieuwe aanplantingen
bestaan in hoofdzaak uit naalddhout, met
name de gewone den. Wel worden met wisse-
lend sukses, loofhoutsingels aangelegd
rond de naalddhoutbestanden voor brandpre-
ventie.

De volgende decennia neemt het aandeel
loofhout toe : tot 29 % voor de provincie
Antwerpen en Limburg in 1970.

Voor de provincie Antwerpen bedraagt dit
zelfs 34 %, tegenover 24 % in Limburg.

Deze stijging is vooral het gevolg van po-
pulieraanplantingen op de valleigron-
den. Het hoger aandeel in de provincie
Antwerpen heeft te maken met een betere
bodengeschiktheid voor loofhout, maar ook
met de specifieke eigendomsstructuur.

Wanneer uitsluitend de typisch Kempische
bosbodems in beschouwing genomen worden

- dus met uitsluiting van de valleigron-
den - daalt het loofhoutaandeel tot 21 %
voor beide provincies samen (1970).

Hierin zijn dan nog de talrijke eindkap-
pen van naalddhout meegerekend waarbij
een herbebossing heeft plaats gevonden.
Veel van deze kaalvlakten zijn ingenomen
door Amerikaanse vogelkers en in mindere
mate door ander loofhout.

Waar de populier voor 93 % in partikulie-
re handen is, is dit voor het andere
loofhout eveneens voor meer dan 80 % het
geval.

Verjonging en omvorming

Uitgaande van normale, gemiddelde be-
drijfstijden voor loofhout en naalddhout
zou in de Kempen jaarlijks 0.7 % van het
loofhout en 1.1 % van het naalddhoutare-
aal moeten verjongd worden, om een even-
wichtige leeftijdsstructuur te bekomen
of te behouden.

Voor het naalddhout is de nog gezonde ver-
jongingstoestand in 1970 gedurende het
voorbijde decennium sterk verslechterd
bij alle boscigenaars.

Omvorming

Om evidente redenen (cfr. beleid) is het
noodzakelijk dat afgestapt wordt van het
grootschalig gebruik van homogene naaldd-
houtbestanden.

Het loofhoutaandeel zal moeten toenemen
om een grotere bestandswijze menging
tot stand te brengen.

Een pragmatische aanpak van de omvor-
mingsproblematiek is zeker gewenst. Het
mag niet de bedoeling zijn de bosbeheer-
der willens nillens allerlei verplicht-
tingen op te leggen. Elke ervaren bosbe-
heerder zal beamen dat elke standplaats
zeer specifiek is en dat telkens de mo-
gelijkheden van verjonging en omvorming

Verjonging van gewone den
onder scherm.

vuilboom - aanwezig die als vertrek-
punt voor een volledige regeneratie
van het bestand kunnen dienen.

Deze kernen kunnen door middel van
kunstmatige verjonging, of eventueel
door verdere natuurlijke verjonging
aaneengesloten worden (= indirecte
omvorming).

- Een verjonging onder scherm kan ge-
ïnduceerd worden door de nodige
lichtings- en bezaaiingskappen te
kombineren met een geschikte bodem-
bewerking.

In de Kempen kan de bodembewerking
bestaan uit een fysieke bestrijding
van de Am.vogelkers, gaande van het
uittrekken van de nog jonge planten
tot en met het ontstroken.

(Ook hier spreekt men van indirecte
omvorming wanneer een naalddhoutbe-
stand door een loofboomverjonging
vervangen wordt).

- Verjonging onder scherm na exploita-
tie met behoud van een aantal moeder-
bomen als overstanders. Het toepas-
sen van een bodembewerking kan hier
ook per geval overwogen worden. Op

individueel beoordeeld moeten worden.

Hierbij is begeleiding door toegepast we-
tenschappelijk onderzoek zeker op zijn
plaats. Talrijke essentiële punten blij-
ven immers nog onopgelost bij het in de
praktijk brengen van de vooropgestelde
doelstellingen.

Zo ontbreekt het aan gegevens inzake bo-
dengeschiktheid voor diverse boomsoorten ;
mogelijkheden en voorkomen van natuurlij-
ke verjonging in relatie tot de bodemve-
getatie, de bodemtoestand of bodembewer-
king ; verjonging van loofboomsoorten on-
der verschillende ekologische omstandig-
heden ; verjongings- en omvormingstech-
nieken aangepast aan de Kempische situa-
tie.

Technieken voor bestandsverjonging en

- omvorming

* Verjonging onder scherm van zowel loof-
hout als naalddhout :

- Op vele plaatsen zijn om diverse re-
denen (o.a. windval, ziekten, ...) in
de oudere naalddhoutbestanden verjon-
ginskernen van loofboomsoorten -
vnl. eik en berk, verder lijsterbes,

deze manier kan het bestand eveneens indirect omgevormd worden wanneer geslachte moederbomen zouden aanwezig zijn.

* Natuurlijke verjonging aan de rand van de bestaande bestanden (zoomslagsysteem).

Door strooksgewijze verwijdering van het oorspronkelijke bestand kan door gebruik te maken van de aanwezige natuurlijke verjonging, een nieuwe bosstructuur ontstaan. Het oude bestand wordt als het ware "opgerold" en vervangen door jong bos.

Hier ook kan aanvulling door planting gebeuren.

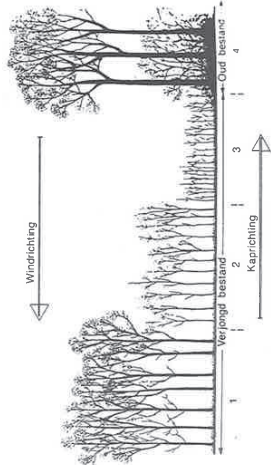
* Kunstmatige verjonging op oppervlakten van wisselende grootte.

Na exploitatie van het bos (kaalslag) of een deel ervan (femelslag), worden de gewenste soorten ingebracht door planten of zaaien. In dergelijk geval spreekt men van directe omvorming.

* Natuurlijke verjonging op oppervlakten van wisselende grootte.

BESLUIT

Een verantwoord beheer heeft als basisre-

Bij een zoomslag wordt het bos strooksgewijze weggekapt en verjongd, zo ontstaat een bos met trapsgewijze opbouw.

gel steeds het behoud of - zeker voor de Kempen - de verbetering van het basiskapitaal, met name de bosbodem.

De bodemontwikkeling is sterk gekorreleerd met het aanwezige plantendek.

Zo is een bodemverbetering of bodemdegradatie afhankelijk van de eigenschappen van de begroeiing.

De bosbeheerder zal zich bijgevolg behouden voor een aantasting van de bodem ten gevolge van het tot stand brengen of in stand houden van bostypes, die tot verdere bodemdegradatie leiden.

Na een eeuwendurende aantasting van het bodemkapitaal, dat naast produktieverlies ook tot stabiliteitsvermindering leidt, bestaat de taak van de bosbeheerder erin een kapitaalverbetering door te voeren. Het streefdoel moet zijn te komen, waarschijnlijk na meerdere bosgeneraties, tot een stabiele bosbodem, waarbij een bijna permanente bosregeneratie optreedt, zonder al te ingrijpende menselijke tussenkomsten. De ingrepen zullen dan grotendeels beperkt blijven tot een regeling van de concurrentieverhoudingen, teneinde het bosecosysteem in enige mate aan te passen aan de heersende maatschappelijke behoeften.

R. Vanhaeren

1re WEEK VAN OKTOBER

Van 1 tot 9 oktober wordt voor de tiende maal de WEEK VAN HET BOS georganiseerd. Voor deze 10de verjaardag werd een passend thema gekozen : MEER RUIMTE VOOR BOS !!!

Elke bosliefhebber weet dat er in Vlaanderen te weinig bos is en dat deze oppervlakte op verre na niet volstaat om de vele functies van het bos optimaal te vervullen.

De Week van het Bos wil dan ook een oproep richten tot iedereen om samen te ijveren voor het behoud van onze bossen en te pleiten voor uitbreiding van de bestaande bosoppervlakte.

Zeker voor gemeenten en openbare besturen ligt hier een taak weggelegd : er kan altijd wel wat ruimte gevonden worden voor nieuwe aanplantingen.

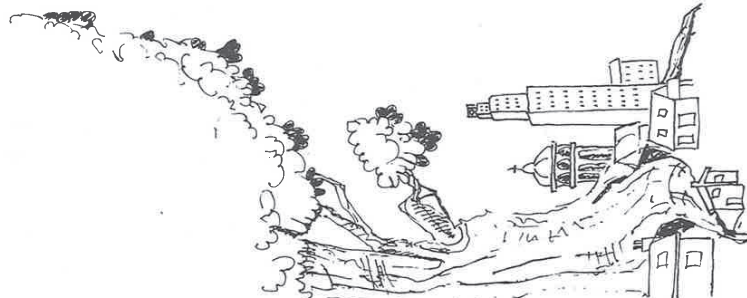
Maar ook privé-personen kunnen met succes een bijdrage leveren door bebossingen uit te voeren als investering voor de toekomst.

Daarnaast dient de regionale overheid op gepaste wijze haar verantwoordelijkheid op te nemen, enerzijds door een actief aankoopbeleid dat gericht is op het beschermen van bedreigde bossen en anderzijds door medewerking en advies te verlenen bij nieuwe aanplantingen, via de houtversteers en de boswachters.

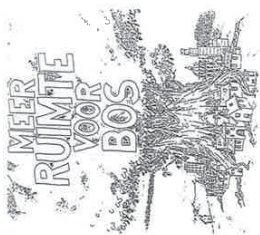
In Vlaanderen zijn nog zeer veel mogelijkheden tot besluitbreiding, denken we maar aan :

- braakliggende terreinen
- verlaten of minder rendabele landbouwgronden
- restgronden langs autosnelwegen
- afgedekte stortterreinen
- onvoldadig benutte industrieterreinen
- onvoldadig gebruikte woontuindzones
- onbeplante percelen in en rond bestaande boscomplexen.

Dit vereist echter een grondige mentaliteitsverandering : het bos moet erkend worden als een nuttig en zelfs noodzakelijk alternatief voor andere bodemgebruiksvoorwerpen. Blijkbaar moet nog een landbouw weg afgelegd worden vóórdat iedereen van dit belang overtuigd zal zijn.

De Week van het Bos is een jaarlijkse organisatie van de VLAAMSE BOSBOUWERIJEN EN DE DIENST GROEN, WATERS EN BOSSEN van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

DOE MEE!

De WEEK VAN HET BOS richt zich tot iedereen die belangstelling heeft voor het bos. Deze week vormt een ideale gelegenheid om plaatselijk iets te organiseren rond het bos. Dit kan gebeuren door de milieudienst van de gemeente, een vereniging, een school of een individuele persoon.

De beste manier om het bos beter te leren kennen is uiteraard een boswandeling, al dan niet onder begeleiding.

Maar ook andere initiatieven kunnen veel succes hebben.

ENKELE SUGGESTIES :

- discussieavonden over bos- en groenbeleid, over aanleg van nieuwe bossen, over milieuproblemen en bossen e.d.
- organiseren van bosplantaties, bebossingsmogelijkheden opzoeken in eigen gemeente of streek, bebossingsprojecten uitvoeren en voorstellen aan de plaatselijke beleidsverantwoordelijken, organiseren van werkdagen in het bos (opruimacties, bescherming van jonge aanplantingen).
- film- en diavoorstellingen, voordrachten over het bos.
- organiseren van dia- of fotowedstrijden rond dit thema.
- uitstippelen van bosleerpaden en samenstellen van een begeleidende brochure.

Deze WEEK VAN HET BOS biedt zeer veel didactische mogelijkheden voor scholen.

ENKELE SUGGESTIES :

- geleide boswandelingen na voorbereiding in de klas.
- het organiseren van een geïntegreerde werkweek rond het bos en de bosbouw, waarbij de leerkracht samen met de leerlingen een project uitvoeren waarin de diverse aspecten en functies van het bos aan bod komen.
- het organiseren van werkkampen in het bos, waarbij beheerswerken gekoppeld worden aan natuurobservatie en -studie.

Gedurende deze Week worden in de buitendiensten van de Dienst Groen, Waters en Bossen allerlei activiteiten georganiseerd, op initiatief van de plaatselijke houtvesterijoverste en boswachters.

Meer informatie kan bekomen worden op de plaatselijke administratieve diensten.

Ter gelegenheid van de 10de Week van het Bos wordt een BOSFEEST georganiseerd te Navela op zondag 2 oktober. Vooraf inschrijven op de houtvesterij turnmout is noodzakelijk.

VOOR ALLE INLICHTINGEN :
SEKRETARIAAT WEEK VAN HET BOS
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Dienst Groen, Waters en Bossen
Belliardstraat 12-18
1040 Brussel
Tel. 02/513.99.20

OP WEG NAAR EEN BOSBOUW-GEGEVENS BANK

Teneinde bij het bosbeheer eenvoudigheid en doelmatigheid tijdens het verzamelen, verwerken, bewaren en synthetiseren van dendrometrische gegevens te bevorderen, werd besloten de houtvesterijen van micro-computers te voorzien.

In samenwerking met het Laboratorium voor Teledetectie en Bosbeheersregeling van de R.U.G. werd, gebruik makend van "dBase III Plus", een reeks programma's samengesteld door ir. Rombouts, naar ontwerp van ir. Vitse.

De bestaande verzeenlijking is voorlopig vooral afgestemd op de voorbereiding en afhandeling van de houtverkoop per boscomplex. De gegevensinbreng betreft voornamelijk bestands- en hameringsopnamen.

De onderbouw van het gegevensbankstelsel is nochtans dusdanig opgevat, dat op grond van voorgaande gegevens, het mogelijk zal worden, op automatische wijze, een nauwkeuriger beeld te verkrijgen van samenstelling, ontwikkeling en opbrengst van de onderworpen bossen. Daartoe zal het aantal programma's geleidelijk aan uitgebreid worden.

Een dergelijke onderbouw heeft als beginsel, onafgebroken in de tijd, de productie te bepalen op de kleinste mogelijk identificeerbare bosoppervlakte. Door optellen en uitkiezen volgens verschillende maatstaven kan men dan immers de opbrengstcijfers voor elke grondgebieds-eenheid,

tot op het niveau van het Gewest, afleiden. Deze oppervlakte-eenheid kan verschillen, naargelang men zich plaatst op het standpunt van de houtverkoop, of naargelang men kennis wenst te verwerven, hetzij over de groei, hetzij over de afgeleverde produkten van het bos, gedurende een bepaalde tijdsruimte.

Om vanuit de verscheidene gezichtspunten een aaneensluitend stelsel te kunnen opbouwen, werd vooreerst, binnen het raam van de voorgestelde gegevensbank, een duidelijk afgeleide betekenis toegekend aan een aantal bosbouwkundige benamingen. Hieromtrent zullen nadere toelichtingen volgen in een handleiding voor de gebruiker. Thans worden de voornaamste begrippen enkel schetsmatig vermeld.

Tot de aangenomen grondgebieds-eenheden binnen de houtvesterij behoren : eigenendom, deeleigendom, perceel en bestand. Binnen het bestand kan men zonodig de meetgegevens opsplitsen naar boomsoort en binnen deze laatste naar leeftijds-klasse. Indien het een hameringsopname betreft kan verder het onderscheid gemaakt worden naar de aard van de kapping. Hiermee wordt bedoeld : de reden van het verwijderen van een aantal bomen uit het bestand. Dit kan zijn : eindkap, dunning, brand, windval, ...

Ten behoeve van de houtverkoop kan men nog verdere onderverdelingen in zgn. subbestanden doorvoeren. Het laatste genoemd

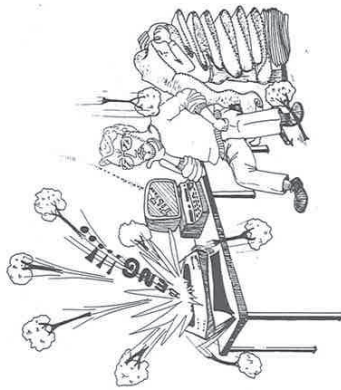
onderscheid vervalt na de afhandeling van de houtverkoop.

De door tijd, plaats en bestandsordeel vereenzelvigde meetgegevens worden vastgelegd en bewaard op de harde schijf van de computer (jaarlijks wordt de harde schijf ontlast van de detailgegevens en worden deze naar "archiefschijfjes" overgebracht).

Door hergroepering van de opgesplitste hameringsgegevens kan de beheerder, binnen eenzelfde eigendom, moeiteloos loten voor de houtverkoop samenstellen. Eénmaal een uiteindelijke combinatie aanvaard, wordt de houtkatalogus uitgeprint. Na afloop van de veilingen worden ook de gegevens betreffende de verkoop ingebracht, en kunnen zekere administratieve documenten (staten 99.2 en 99.3) automatisch verkregen worden.

Indien in een bepaald bestand op verschillende tijdstippen opnamen verricht werden, is het mogelijk een overzicht van de (volumetrische) bestandsontwikkeling te bekomen.

Ook opeenvolgende werkzaamheden kunnen

zonder voorkennis van de betreffende pro-grammatie tot een goed einde gebracht worden. Keuze- en verbeteringsmogelijkheden, evenals overvloedige uitleg welke op het beeldscherm verschijnt, bieden de gebruiker alle gemak van uitvoering.

Thans wordt de goede werking van de programma's nagegaan op de houtvesterij Brugge. In de nabije toekomst zullen ook de overige houtvesterijen van de nodige apparatuur voorzien worden, zodat vanaf volgend hameringsjaar alle bestands- en hameringsopnamen op de beschreven wijze verwerkt kunnen worden.

Zeer zeker zullen nog een aantal kinder-zkten dienen doorworsteld te worden. Een aantal aanpassingen van de programma's zullen noodzakelijk blijken, evenals een ... zich aanpassen van de gebruiker. Kansen om verbeteringen aan te brengen in de huidige kuberingsmethoden worden geboden, en zullen hopelijk ook aangegrepen worden. Wat de computer voortbrengt, is niet nauwkeuriger dan wat er ingestopt wordt ...

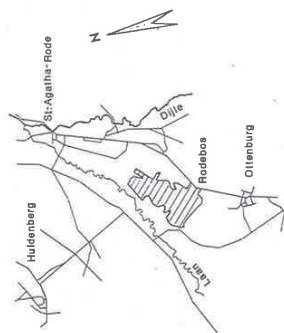
C. Knockaert

uit de provincie

HET RODEBOS EN DE VALLEI VAN DE LAAN

Ten zuiden van de stedelijke agglomeraties van Brussel en Leuven en tussen het Zoniënwoud en het Meerdalwoud, strekt zich een gebied uit waarvan het landschap gekenmerkt wordt door de afwisseling van uitgestrekte leemplateaus, zandige heuvelruggen, hellingbossen en alluviale val-leibodems. Het staatsbos "Rodebos", bij het publiek wellicht minder bekend dan zijn grotere broers in de onmiddellijke omgeving, vormt het typische voorbeeld van het landschap in deze Brabantse zand-leemstreek en herbergt een groot aantal van de voor deze streek typische vegetaties en levensgemeenschappen. Daarom een korte kennismaking ...

de alluviale vlakke van de Laan, waarvan de laagst gelegen delen zich rond een hoogte van 32 meter situeren. Langsheen de steilranden komen talrijke bronnen en uitgestrekte zones met kwekwater voor.

In de vallei van de Laan ontstond door de opeenvolging van overstromingen en sedimentatie, een duidelijke differentiatie tussen de lager gelegen, vochtige en zware kongronden, en de iets hoger gelegen, drogere en lichtere overwalbodem.

Deze voor de streek typische opeenvolging van bodemtypes weerspiegelt zich duidelijk in de aanwezige vegetatie.

Tot aan het begin van deze eeuw waren de zandplateaus op veel plaatsen bezet door een heidevegetatie, terwijl de valleigronden langsheen de Dije en haar zij-

Het Rodebos ligt op ongeveer 15 km ten zuiden van Leuven, op het grondgebied van de gemeente Huidenberg (St. Agatha-Rode).

Het grootste deel van het domein werd in 1978 door het vroegere Bestuur voor Waa- ters en Bossen verworven. Door een recente aankoop kwam de totale oppervlakte van het domein op ongeveer 90 ha te liggen.

Het staatsbos situeert zich op de overgang van het plateau van Mever naar de vallei van de Laan, een zijrivier van de Dije. Het oostelijk deel van het bos bevindt zich op een ongeveer 80 meter hoog plateau van arme Brussellaangronden.

Naar het westen toe gaat dit plateau, via een aantal diep ingesneden valleien met sterk uitgesproken steilranden, over in

rivieren nagenoeg volledig ingenomen werden door vochtige graslanden. De steile heuvelingen daarentegen, zijn vermoedelijk permanent bebost gebleven.

Vooral op de plateaus en in de valleien onderging het landschap in de loop van deze eeuw grondige wijzigingen. De heiden en weinig produktieve eiken-berkenbossen werden vervangen door naalddhout; de vallei-gronden werden ofwel beplant met populier, ofwel door drainering en bemesting omgezet in produktieve weilanden. Ook de omgeving van het Rodebos en de vallei van de Laan konden niet aan deze algemene evolutie ontsnappen.

Nochtans zijn nu nog verschillende elementen van dit verdwenen landschap aanwezig. Zo worden aan de rand van het plateau, vrij grote oppervlakten ingenomen door droge vegetaties gedomineerd door struikheide, bochtige smele, pijpestrootje en blauwe bosbes.

De komgronden van de vallei van de Laan

Daslook en gele dovenetel in rijke brongebieden.

worden ingenomen door voedselrijk elzenbroek, vijvers, vernieuwde rietlanden en vochtige graslanden met ondermeer bosbies, adderwortel, wilde bertram, moesdistel en echte koekebsbloem.

De aanwezigheid van fragmenten van vroeger meer algemeen voorkomende vegetatietypes, houdt de mogelijkheid open om deze vegetaties in de toekomst op een aantal plaatsen door een gericht beheer te herstellen.

De huidige natuurbehoudswaarde van het gebied wordt echter in hoofdzaak gevormd door de grote diversiteit en de belangrijke oppervlakte van de in het gebied voorkomende bronbossen.

Met uitzondering van de diepe oost-west verloopende vallei in het noorden van het bos, die praktisch volledig ingenomen wordt door bronvegetaties, komen deze vegetaties in de andere delen van het bos voor als verspreide vlekken langs- heen de steilranden.

Sommige van deze bronnen zijn opvallend

arm aan hogere planten, en worden gedomineerd door een uitgebreide reeks van vaak zeldzame blad- en levermossen.

Deze mossenrijke brongemeenschappen vertonen een duidelijke verwantschap met de in de fytosociologische literatuur beschreven Moos-associatie (*Tschocholz-Spangereum*), een zowel in Nederland als in Vlaanderen zeer zeldzaam vegetatietype. Andere bronnen zijn dan juist wel zeer rijk aan hogere planten en worden onder andere gekenmerkt door het voorkomen van daslook, paarbladige en verspreidbladige goudveil, reuzenpaardestaart, bospaardestaart, boswederik, hangende zegge, wijdarige zegge, enz.

F. Saey

* * *
* * *

ONTBOSSING IN WEST-VLAANDEREN

Niettegenstaande de diverse pogingen tot bosuitbreiding en bosbehoud in ons bos-arm Vlaanderen, verdwijnen anno 1988 toch nog steeds ettelijke hektaren bos onherroepelijk. Dit keer gebeurt het dan nog in onze bosarmste provincie, West-Vlaanderen, meer bepaald in de gemeente Oostkamp.

Deze gemeente had nog dit voorjaar deelgenomen aan de actie "Plant een Bos", niet via een ernstige bebossing doch via een eerder symbolische aanplant van 4 smalle stroken "houtkant".

Niettegenstaande dit initiatief stelde de gemeenteraad zich evenwel positief op t.a.v. de goedkeuring van een B.P.A. ter ontbossing van een gedeelte van het

Nieuwenhovbos (gelegen ten zuiden van Oostkamp, langs de rijksweg Brugge-Kortrijk). Het betreft hier een 5-tal hektaren naalddhoutbos (voornamelijk lork en gewone den, geschatte leeftijd 30 à 40 jaar), dat onherroepelijk zal verdwijnen voor woningbouw.

Betreffend gebied ligt volgens het westplan Brugge-Oostkust volledig in "woongebied" en sluit aan bij een bestaande verkaveling.

Ondertussen werd reeds gestart met de aanleg van het wegennet in dit stukje Nieuwenhovbos. Binnenkort worden de eerste woningen opgetrokken.

D. Plouvier

uit de vereniging

VERSLAG VAN DE RAAD VAN BESTUUR VAN DE VLAAMSE BOSBOUWVERENIGING - 6 JUNI 1988

De Voorzitter verwelkomt de nieuwe leden van de Raad van Bestuur. Hij stelt nogmaals, dat het de bedoeling is om in deze raad alle strekkingen aan bod te laten komen, omdat aldus wellicht het best kan worden aan de hoofddoelstelling van de vereniging, namelijk het voeren van een dynamische bospolitiek in Vlaanderen.

1. Innerlijke werking van de V.B.V.

Er wordt gesteld, dat de werking van de V.B.V. te veel berust op de voorzitter en op enkele medewerkers. Om de verdere uitbouw van de vereniging te verzekeren ware het wenselijk te kunnen beschikken over een groter aantal actieve medewerkers.

Er wordt voorgesteld diverse taken toe te vertrouwen aan vaste of tijdelijke commissies.

Als voorbeeld wordt verwezen naar de op-richting van de "Initiatiefgroep Bosbouw" en naar het "Redaktiekomitee". De algemene waardering wordt uitgedrukt voor deze beide groepen.

Als mogelijke werkgroepen worden voorgesteld : technische beamtten, privé-bos-eigenaars, studiedagen, publicaties, pu-bliciteit, ekskursies, enz.

Als konklusie wordt gesteld, dat een be-perkte werkgroep, onder leiding van de voorzitter van de initiatiefgroep, de zaak in concreto zal onderzoeken en uit-werken en een rapport hiervan zal uit-brengen op de volgende vergadering.

De voorzitters van deze commissies zou-den automatisch in het dagelijks bestuur van de vereniging worden opgenomen.

Tevens wordt nogmaals betreurd, dat de V.B.V. nog altijd niet over een vaste medewerker kan beschikken. Dit zou veel problemen oplossen.

2. Verhouding V.B.V. met buitenwereld

Het is wenselijk om eens grondig de posi-tie van de V.B.V. tegenover externe be-sturen en verenigingen te onderzoeken.

Als voorbeeld worden genoemd : Dienst van Waters en Bossen, Dienst Natuurbe-houd, Stedebouw, Monumenten en Landschap-pen, Ministerie van Landbouw, Boeren-bond, Stichting Leefmilieu, B.N.V.R., Kon. Belgische Bosbouwmaatschappij, de houtkoloem, enz.

De wederzijdse verhoudingen moeten vast-gesteld worden. Konfliktsituaties moeten onderzocht worden. Vormen van samenwer-king moeten voorgesteld worden.

Gesteld wordt dat de V.B.V. zelf zich strikt wil houden aan het object bos en dat zij ook haar zelfstandigheid wenst te behouden. Zij zal bijvoorbeeld geen uit-spraken doen over kernenergie. Zij wenst ook dat haar standpunten steunen op een wetenschappelijke basis.

3. Verslag van activiteiten

De diawedstrijd ter promotie van de in-landse boomsoorten is een sukses geweest. In totaal werden 1 200 dia's ingestuurd. Ter afsluiting werd een tentoonstelling ingericht. De aktie werd gesponsord door de A.S.L.K.

Een 40-tal vergrote foto's staan thans ter beschikking voor het inrichten van tentoonstellingen. De prijs bedraagt 1 000 F (per weekend).

Als gevolg van deze aktie zal een poster uitgegeven worden over de inlandse boom-soorten. Sponsoring zal waarschijnlijk bekomen worden in de houtkoloem. Er wordt gedacht aan een oplage van 6 000 exempla-ren. De poster zal verdeeld worden in het kader van de Week van het Bos.

Voor de derde maal werden bospraktijkles-sen ingericht. De lessen gingen op 3 plaat-sen door : Beersem, Bokrijk en Herentals. Er waren 110 inschrijvingen.

Het is voorlopig niet de bedoeling om de-ze lessenreeks te herhalen. Er wordt wel aan gedacht om eventueel een reeks in te richten naar landbouwers toe.

Nogmaals wordt gewezen op de nood aan goe-de bosgidsen. Natuurgidsen zijn wel zeer waardevol, maar bespreken maar enkele, meer biologische aspecten van het bos. Zij geven te weinig aandacht aan het be-

heer van het bos en aan zijn meervoudige funktie. Dit probleem vraagt ook een op-tossing.

De initiatiefgroep bosbouw heeft een in-terne ekskursie ingericht naar de Gaume. De vraag wordt gesteld om deze vorm van ekskursies uit te breiden naar alle le-den van de V.B.V.

Bijzondere aandacht wordt gevraagd om de band met Mallonië niet te verbreken.

4. Voorbereiden studiedag

Er wordt gepland om in 1989 een studie-dag te organiseren. Als onderwerp wordt o.a. voorgesteld de bio-ekologische aspecten van de bosbouw te beklemtonen : "bosbouw is natuurbouw". Dit zal verder uitgewerkt worden.

5. Verslag over vergadering met "Komité voor Weekendverblijven"

De voorzitter van dit komité is bij de V.B.V. komen aankloppen om hulp te vra-gen voor de talrijke problemen die zijn leden hebben inzake bomen en bossen. Hij vertegenwoordigt 10 000 leden. Overigens zijn er in Vlaanderen minstens 35 000 weekendverblijven.

Alhoewel bepaalde bedenkingen gemaakt worden over deze vorm van bouseigenaars en -gebruik, wordt algemeen aangenomen om deze mensen te helpen in hun kleine dagelijkse problemen. Via bijdragen in hun tijdschrift zal logistieke en infor-matieve steun verleend worden. Verdere steun is mogelijk.

N. Lust

buitenland

SURINAME

In februari 1984 vertrok ik samen met vier collega's bosbouwers en 1 bioloog van de R.U.Gent naar de Republiek Suriname, in Zuid-Amerika, op 3-jarige kon- traktbasis met de plaatselijke overheids- diensten, meer bepaald de Dienst "s Lands Bosbeheer te Paramaribo.

Dit kontrakt was globaal gesloten door de V.V.O.B., een Belgische uitzendorgani- satie, welke instond voor een kleine fi- nanciële ondersteuning en sociale zeker- heidsbijdragen in België.

Zonder in detail te gaan op de diverse aspecten van het politieke proces na de revolutie in 1980 in Suriname, is het toch van belang te wijzen op het feit dat dit monsterprogramma (5 nieuwe ingenieurs voor 1 bosbouwdienst) slechts mogelijk

was door een tijdelijke nachtsgreep van de PALU (Progressieve Arbeiders en Land- bouwers Unie) binnen het politieke pro- ces. Deze mensen wilden met behulp van Belgische ingenieurs (Nederland, als ex- moederland was taboe op dat ogenblik) een reorganisatie van de Bosbouwdienst doorvoeren.

Bij onze aankomst in Suriname in februa- ri 1984 was de PALU als partij reeds aan de kant gezet en was onze aanwezigheid derhalve eerder ongewenst. Toch zijn wij allen ter plaatse gebleven en hebben wij - uiteraard na een moeilijke beginfase -

gedurende 3 jaar gewerkt op verschillen- de diensten binnen de bosbouw en hout- verwerkingssector.

Met permissie van mijn collega's ver- meld ik achteraf kort op welke domeinen wij in hoofdzaak hebben gewerkt binnen de bosbouwsector in dit land.

Wie meer informatie wenst over deze spe- cifieke thema's, kan uiteraard bij elk van ons terecht. In het kort bestek van deze boskrant kan ik mij slechts beper- ken tot enige algemeenheden inzake de toestand en opbouw van het Surinaamse bos, de bosexploitatie, het bostoetsicht en de houtverwerking.

Suriname

Suriname is een "klein" land (zo'n 5 keer de oppervlakte van België) aan de noordkust van Zuid-Amerika, ongeveer halverwege de mondingen van de Orinoco en de Amazonerivier, en iets boven de evenaar gelegen. Het klimaat is tropisch, met een gemiddelde temperatuur van 26 à 27°C (zonder veel schommelingen) en een hoge relatieve luchtvochtigheid. Het is het centrale land van de 3 Guyana's en sedert 1975 onafhankelijk van het moe- derland Nederland.

De bevolking bestaat uit zo'n 300 000

het bos, zijn de verschillen met het Amazonewoud relatief gering.

Vanaf de kustlijn worden naar het binnen- land toe een aantal vegetatievormen on- derscheiden die zich min of meer even- wijdig met de kustlijn uitstrekken (res- pektievelijk mangrove, zwamp, zwampbos, drasbos) gevolgd door een gemengde strook savanne - savannebos, met daarach- ter het hoog drooglandbos, dat ± 80 % van de oppervlakte beslaat. Het kan niet de bedoeling zijn deze verschillende fy- tosociologische formaties hier verder uit te diepen of te bespreken. Toch is het belangrijk te wijzen op de voornaam- ste plantenfamilies die bomen met respek- tabelle diameters leveren in het hoog drooglandbos. De belangrijkste familie in Zuid-Amerika is - evenals in tropisch Afrika - die van de Leguminosae; tevens belangrijk zijn Lauraceae, Vochysiacae (uitsluitend neotropisch), Lecythidaceae, Sapotaceae en Clusiaceae, naast vele andere families (Dipterocarpaceae zijn niet aanwezig).

De samenstelling van het oerwoud is in- mers zeer heterogeen; op één ha bevin- den zich honderden verschillende soor- ten houtige gewassen, waarvan een aantal op dit ogenblik nog niet met zekerheid botanisch geïdentificeerd zijn. Boven- dien komen alle diameterklassen voor op een zeer kleine oppervlakte.

In tegenstelling tot bepaalde tropische bostypes in West-Afrika en ZO-Azië, is de kwaliteit van de stammen in het Suri- naamse bos minder. Diameters van meer dan 1 m zijn zeldzaam, evenals hoogtes van meer dan 40 m. Bovendien komt vrij veel hartrot voor en zijn tal van boom- soorten onderhevig aan sterke interne

zielen, waarvan de helft in de hoofdstad woont en het overige gedeelte zich voor- namelijk langsheen de kustzone heeft ge- vestigd. Het binnenland is dus zo goed als onbewoond. Er is nauwelijks sprake van enige industrie of landbouwactiviteit; dit alles speelt zich af op een vrij ge- ringe oppervlakte rond de hoofdstad. Meer dan 90 % van het grondgebied bestaat derhalve uit bos, oerwoud, en daarvan is het grootste gedeelte maagdelijk. Een uniek terrein voor bosbouwers dus!

Het Surinaamse oerwoud

Het Surinaamse bos maakt deel uit van het tropisch regenwoudcomplex van Zuid-Ameri- ka, een gigantisch rijk en zeer uitge- strekt ecosysteem (totale oppervlakte: meer dan 100 keer België). Iets onvoor- stelbaars als je in een land als België leeft. Van het Amazonewoud (oerwoud bin- nen het stroombedekken van de Amazonerivier en uitlopers) is het Surinaamse woud ge- scheiden door een bergketen die de zuid- grens van het land vormt. Qua samenstel- ling van flora en fauna, en opbouw van

groeispanningen, wat de exploitatie en verdere verwerking uiteraard sterk bemoeilijkt. Kenmerkend is ook dat het gemiddeld zeer zware houtsoorten betreft (gemiddeld volumegewicht bij 12 % vocht : 0,90 - ter vergelijking : Yg (12 %) zomereik : ± 0,75).

Bosexploitatie

Het Surinaamse bos heeft een oppervlakte van zo'n 13 miljoen hektaren. Hiervan is enkel 1/10 deel (het best te bereiken gedeelte) uitgegeven in concessie aan bosexploitanten. De rest is dus maagdelijk oerwoud.

De bosexploitatie is in handen van lokale ondernemers en richt zich hoofdzakelijk op de lokale markt (woningbouw). Gezien de heterogeniteit van het bos, gaat het hem om een zeer selectieve bosexploitatie met andere woorden slechts 1 à 5 bomen per hectare worden geveld (de zogenaamde "kommerciële houtsoorten") terwijl de overige stammen in het bos blijven staan.

Granietrots in het binnenland met zicht op het oerwoud.

De bosexploitatie leidt dus tot een selectieve verarming van het ecosysteem, en uiteraard tot tal van vel- en sleepschade aan de resterende bomen, maar slechts in uiterst zeldzame gevallen tot volledige kaalslag. Na 30 à 50 jaren rust kan dus tot een nieuwe exploitatie worden overgegaan. Met het huidige ritme van bosexploitatie zijn de nu in concessie uitgegeven arealen derhalve meer dan voldoende voor wat de bevoorrading betreft.

Haast de lokale bosexploitanten is ook één vrij groot geïntegreerd houtbedrijf werkzaam nl. Bruynzeel Suriname Houtmaatschappij (BSH). Deze firma werd onlangs volledig genationaliseerd en draait sedert een aantal jaren door allerlei redenen - mismanagement + interne problemen (guerilla) - op een zeer laag pitje. Terwijl in de 60-er en 70-er jaren nog een jaarlijkse output (gezaagd hout en plaatmaterialen) van zo'n 60 à 70 000 m³ werd geproduceerd, wordt nu nog nauwelijks één derde deel daarvan

gereïscaleerd (nochtans met eenzelfde materieel en personeelsbezetting).

De Dienst 's Lands Bosbeheer

Deze overheidsdienst werd opgericht in 1947 en is belast met het beheer van alle staatsbossen (= alle bossen in Suriname). De belangrijkste opdrachten hierbij zijn :

- bosinventarisatie
- toezicht op bosexploitatie en houtexport, inning retributies en heffingen
- bosonderzoek om manipulatiemogelijkheden van het bos te kunnen definiëren
- bosontsluiting door wegen en bruggeaanleg
- bosverjonging
- houttechnologisch onderzoek
- marktonderzoek en marktontwikkeling.

Teneinde al deze taken te kunnen uitvoeren is deze Dienst uiteraard onderverdeeld in een aantal afdelingen (Bostoezicht, Bosverjonging, Planning, Megaanleg en -onderhoud, Opleiding, ...).

Vooral in de 60-er jaren (onder Nederlands beheer) en in de 70-er jaren (met intensieve bijstand van FAO) was deze Dienst zeer goed georganiseerd en werden enorm veel werkzaamheden op diverse bouwkundige niveau's verricht ; daarna is door diverse interne en externe redenen de Dienst in een malaise terecht gekomen zodat op dit ogenblik de vele taken niet of op een onbehoorlijke wijze worden uitgevoerd.

Gezien de omstandigheden (cf. supra) heeft het potentieel Belgische bosbouwers uiteraard weinig tot niets aan de situatie kunnen wijzigen ; wel werden door elk

van ons op bepaalde deelterreinen belangrijke activiteiten verricht, hetzij door verder werken op vroeger onderzoek, hetzij door kreëren van nieuwe initiatieven. Na het vertrek in februari 1967 werden een aantal van deze initiatieven door plaatselijke krachten gekontinueerd. Hieronder vermeld ik uiterst summier op welke terreinen wij vooral actief zijn geweest :

- ir. G. Lejeune :
Houttechnologisch onderzoek
- ir. K. Verslype :
Bosbedrijfsvoering en bosbeheersplanning
- ir. J. Mallants :
Natuurlijke verjonging in het re-genwoud
- ir. J. Ramon :
Inventarisatie *Pluvius*-bestanden + Bosexploitatiechef Bruynzeel Suriname Houtmaatschappij
- lic. H. Viane :
Natuuredukatie
- ir. D. Plouvier :
Zagerijonderzoek + Houtidentificatie.

De houtverwerking en houtexport

Zoals reeds vermeld worden slechts een aantal kommerciële houtsoorten uit het bos geëxpoteerd. Dit heeft diverse oorzaken van historische, sociale en technische aard waarop hier niet dieper kan ingegaan worden. De belangrijkste gebruikte houtsoorten zijn in Suriname :

- *Dicotyles guianensis* - basralokus

Aanvoer van stammen met loader in een zagrij.

- *Goupia glabra* - kopie
- *Ocotea rubra* - wana

lokale Surinaamse naam

naast een aantal schilthout- en meubelhoutsoorten. De bulk van het verwerkte hout wordt echter gebruikt in de konstruktie (lokale woningbouw); nagenoeg alle woningen zijn volledig uit hout gebouwd, wat uiteraard vrij grote hoeveelheden hout vereist. Gemiddeld wordt jaarlijks zo'n 200 000 m³ rondhout gekapt waarvan de grootste hoeveelheid als gezaagd hout op de lokale markt wordt afgezet.

De export beperkt zich tot een aantal edele houtsoorten evenals bepaalde specifieke produkten naar Nederland waarvoor een traditie bestaat en die alleen Suriname kan leveren (vierkant bekapt basralokus - paalhout). Ook is er een vaste kleine markt op de Caraïben. Op de Europese markt kan het tropisch hout uit Suriname (en ook uit Brazilië) niet concurreren tegen de houtsoorten uit Zuid-Oost Azië en bepaalde soorten uit tropisch Afrika.

D. Plouvier

De redenen hiertoe zijn velerlei (te lage prijzen, overaanbod van meranti, niet gekende houtsoorten, hoge scheepstarieven e.a.).

Besluit

Met dit artikel wordt gepoogd een beeld te schetsen van het bos en de bosbouw in Suriname, een land waar een aantal Belgische bosbouwers toch heel wat bosbouwkundige ervaring hebben kunnen opdoen. Mij persoonlijk is vooral de enorme uitgestrektheid van het Surinaamse regenwoud bijgebleven, haar diversiteit en ook haar potenties, waarvan vele jammergenoeg niet of onderbenut worden.

Suriname is een land dat gezegend is met een reusachtige bosoppervlakte én een geringe bevolking wat een garantie inhoudt voor bosbehoud, nog lang in de toekomst.

Vele andere landen kunnen van een dergelijke rijkdom op dit ogenblik alleen maar dromen.

buitenland kort

ENGELAND - STORMSCHADE

De zware storm die Engeland op 16 oktober vorig jaar teisterde heeft 15 miljoen bomen omgeworpen met een gezamenlijk volume van 4 miljoen m³. Het is de grootste stormschade in de Britse bossen sinds mensenheugenis. (World Wood, 2-88).

INDONESIË TROPISCH BOS

De Indonesische regering wenst dat bosexploitatiemaatschappijen hun activiteiten in Kalimantan (Borneo) stoppen in verband met de snelle ontbossing en ze verleggen naar Irian Jaya (Nieuw-Guinea). Dit staat ook in verband met de bosbranden die een zware tol hebben geëist van de 17 miljoen ha op Borneo die bestemd zijn voor houtexploitatie. Ongeveer 60 % van de Indonesische houtproduktie komt uit Kalimantan.

EXPORT

In 1980 verbodde de Indonesische overheid de export van rondhout. Dit had een bliksemsnelle ontwikkeling van de Indonesische houtverwerkende industrie tot gevolg: een export in 1986 van 1,4 miljard US\$ aan gezaagd hout en triplex. Men verwacht dat Indonesië binnenkort ook de uitvoer van gezaagd hout aan banden zal leggen. (Asian Timber, 3-88).

USA - TAXOL ALS KANKERBESTRIJDINGSMIDDEL

Taxol, een stof uit de bast van *Taxus brevifolia*, is in onderzoek bij het Nationale Kanker Instituut in de USA. In de klinische proeven bleek het tegen een breed scala van kankers te werken door de celdeling tegen te gaan. Voor 1 kg taxol is 27 000 kg bast nodig van 12 000 bomen. Om ecologische en economische redenen probeert men nu synthetische taxol aan te maken. (News Bull. Woodl. Sect. Can. Pulp & Paper Ass., 7-87).

INDIA - ONTBOSSING - HERBEBOSSING

De Indiase regering heeft een ambitieus plan opgezet om de voortschrijdende ontbossing een halt toe te roepen. Indië bevindt zich immers met een bebossingsindex van slechts 2 % in een penibele situatie. Sinds 1980 is het verboden om zonder toestemming van de centrale overheid bos te kappen teneinde de grond voor andere doeleinden te gebruiken. In 1985 is een herbebossingsproject van start gegaan dat de oppervlakte bos met de helft moet uitbreiden. De VN heeft hiervoor inmiddels al 114 miljoen US\$ ter beschikking gesteld. (World Food Programme Journal, 2-87).

BOEKEN EN FOTOBONDEN

Het Ministerie van Openbare Werken - Dienst van het Groenplan - heeft onlangs het eerste volume gepubliceerd, in een reeks van drie, over houtachtige gewassen. Dit eerste deel, "De Koniferen" behandelt zowel de kourant in België voorkomende naaldboomsoorten als de minder bekende, in botanische tuinen en parken gekultiveerde soorten. Het tweede volume zal de Toorbomen bespreken, het derde de struikachtige gewassen.

Het eerste deel van dit 224 bladzijden tellende boek behandelt op een overzichtelijke wijze enkele algemeenheden betreffende bomen en struiken : systematiek, vermeerderingswijzen, verklarende woordenlijst. De tekst is geïllustreerd met een reeks afbeeldingen van diverse bloeiwijzen, bloemen, vruchten en bladeren. Het specifiek gedeelte over de naaldbomen (180 blz.) geeft in de eerste plaats 2 determinatieleutels op : de eerste is van praktische aard, de tweede geeft de meest gebruikte botanische rangschikking weer van de voornaamste families en geslachten met de vruchten als determinatietekensmerk.

De publikatie herneemt vervolgens de verschillende geslachten in alfabetische volgorde. Naast een algemene voorstelling en een overzichtelijke determinatietabel van de soorten, behorende tot het desbetreffende geslacht, wordt elke soort be-

schreven met zijn belangrijkste variëteiten en kultivars. Bijzonder interessant zijn de technische en praktische inlichtingen voor ieder geslacht, vermeerdering, snoei en beschrijving en bestrijding van de voornaamste schadeverwekkers.

Het boek is bijzonder goed geïllustreerd : meer dan 150 kleurenfoto's, talrijke tekeningen en zwart-witfoto's vervullen de gegevens betreffende het silhouet, bladeren, vruchten of andere bijzonderheden. Het is te verkrijgen door storting van 1 000 fr. op rekeningnummer 000-2005826-60 (met vermelding "De Koniferen") van het Ministerie van Openbare Werken, verkoopkantoor, WTC-toren 3, S.Bolivarlaan 30, 1210 Brussel. Het kan ook rechtstreeks aangekocht worden op bovenvermeld adres (een frans-talige versie is eveneens verkrijgbaar).

VIJFDE GROENKONGRES

Dit jaar wordt door de Vereniging voor Groenvoorziening het vijfde Vlaams Wetenschappelijk Kongres ingericht rond het thema 'RUIMTE VOOR GROEN'.

Hiermee wordt beoogd een globale evaluatie te maken van de realisaties, de knelpunten en de opgaven inzake Groenvoorziening in Vlaanderen en de krachten uit te tekenen waarlangs een efficiënte groenstrategie voor Vlaanderen zich dient te ontwikkelen.

Het kongres wordt gespreid over 2 dagen :

1STE KONGRESDAG : VRIJDAG 16 SEPTEMBER 1988

P. SAEY : Ruimtelijke Planning als onderdeel van de Groenstrategie : een sociaal-wetenschappelijke standpuntbepaling.

C. VERMEERSCH : Het open gebied : werkelijkheid en wenselijkheid.

H. BAEYENS : De Groenstrategie in het ruimtelijk beleidsplan Vlaanderen.

R. NYSTEN : Strukturele aspecten van de Vlaamse Landbouw.

V. DIAZ : Meer ruimte voor Bos ?

L. DERCON : Geen recreatie zonder Groen.

E. KUYKEN : De plaats van natuurbehoud in het ruimtelijk en milieubeleid.

R. PEREMANS : Overzicht van het wettelijk en dekretaal instrumentarium in verband met de bescherming van de open ruimte in Vlaanderen.

Er zullen discussiethemata worden geformuleerd, die tussen de twee kongresdagen in, door gespreksgroepen worden uitgewerkt.

2DE KONGRESDAG : VRIJDAG 18 NOVEMBER 1988

Panelgesprek omtrent belangrijke problemen en knelpunten.

Poster-session : voorstelling van concrete onderzoeksresultaten rond behandelde problematieken.

Het kongres gaat door in de AULA van de R.U.G., Voldersstraat 8 te 9000 Gent.

Kostprijs : gewoon deelnemer (met kongresboek) : 1 250 fr.

student (zonder kongresboek) : 300 fr.

Inschrijving gewenst - inschrijvingsformulieren en inlichtingen te bekomen bij :

VERENIGING VOOR GROENVORZIENING V.Z.W. - KONGRESSEKRETARIAAT
t.a.v. Prof.dr. F. SNACKEN
Geologisch Instituut - R.U.G.
Krijgslaan 281
9000 Gent
Tel. 091/22.57.15

DE EIK : KONING VAN HET BOS ?

De studiering van de Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging organiseert op 7 oktober 1988 en op 31 maart 1989 twee studieringsdagen gewijd aan de zomer- en de winter-.

Op 7 oktober 1988 komen volgende aspecten aan bod : plaats van eik in vegetatie en suksessie - groei- en brengst - vitaliteit - insectenplagen.

Op 31 maart 1989 zal aandacht besteed worden aan : kultuurhistorie van de eik - houtkwaliteit en teelt - de eik en haar natuurwaarden - multifunctionele eik.

Voor inlichtingen : dr. Ir. P. SCHMIDT
Sekretaris Studiering K.N.B.V.
Postbus 342
6700 RH Wageningen

PROVINCIAAL NATUUR- CENTRUM REKEM

Teneinde iedereen in staat te stellen uitgebreid kennis te maken met natuur en landschap in Limburg organiseert het Provinciaal Natuurcentrum Rekem in 1988 een aantal studieverblijven en open-ekologie-dagen.

Tijdens terreinstudies wordt telkens een thema of gebied onder de loupe genomen. Bedoeling is met een groep van 15 à 20 personen aan natuurstudie te doen. Geen lange en saaie uiteenzettingen, maar observeren en onderzoeken zijn het motto. Op die manier tracht het Natuurcentrum inzicht te bieden in een aantal ekologische relaties in de natuur.

Om deel te nemen is geen bijzondere kennis vereist, maar wel een goede dosis interesse voor natuur en landschap. Het Natuurcentrum staat in voor deskundige begeleiding en de nodige hulpmiddelen. En dat alles in een ontspannende sfeer en een mooi verblijfskader.

Voor alle inlichtingen : Provinciaal Natuurcentrum
Populierenlaan 30
3620 Rekem-Ianaken
(tel. 011/71.44.44)

STICHTING MEANDER

De stichting Meander organiseert een essayprijvraag over de toekomst van de natuurbescherming. De prijvraag staat open voor belangstellenden uit België en Nederland. De opdracht luidt : schrijf een betoog over doelen en strategieën van natuurbescherming in de toekomst.

De sluitingsdatum is 1 december 1988.

Er zijn 3 prijzen te winnen (74 000,- à 37 000,- Bfr.). Inlichtingen zijn schriftelijk aan te vragen bij de Stichting Meander voor discussie over natuurbescherming, Postbus 2328, 3500 GN Utrecht.